

BIULETYN LOGOPEDYCZNY

Maj 2013

„Zabawa jest dziecku potrzebna jak miłość”

Miło nam przekazać Państwu drugie wydanie *Biuletynu Logopedycznego* na łamach którego, zostaną opisane konkretne ćwiczenia wspomagające rozwój mowy. Zamieszczone przykłady zabaw, odpowiednio pogrupowane, mają pokazać jak pracować z dzieckiem nad rozwojem jego mowy w warunkach domowych. Być może rozbudzą także Państwa wyobraźnię i pomysłowość w zakresie organizowania atrakcyjnych dla dziecka zabaw, które będą jednocześnie ćwiczeniami wspomagającymi jego rozwój. Będą to zabawy i ćwiczenia dla najmłodszych (0 - 3). Osiągnięcie pełnego sukcesu lub, chociaż zniwelowanie różnic pomiędzy stanem mowy Państwa dziecka i jego prawidłowo rozwijających się rówieśników w znacznej mierze zależy od Was drodzy Rodzice, Waszego zaangażowania i systematycznej pracy z dzieckiem.

Na początek kilka wskazówek dotyczących wczesnej profilaktyki rozwaju mowy:

- Wypowiedzi osób z najbliższego otoczenia powinny być poprawne. Do dziecka należy mówić powoli, wyraźnie. Unikać języka dzieciennego (spieszczania) w trakcie rozmowy.
- Dziecko powinno reagować na aktywność uczuciową i słowną otoczenia. W przypadku gdy brak takiej reakcji, można podejrzewać niedosłuch. Konieczna jest wtedy kontrola lekarska.
- Nie należy gasić naturalnej skłonności dziecka do mówienia obojętnością, lecz słuchać uważnie wypowiedzi. Zadawać dodatkowe pytania, co przyczynia się do korzystnego rozwoju mowy.
- Nie wolno zawstydzać dziecka lub karać za wadliwą wymowę. Hamuje to chęć do mówienia, a co za tym idzie w konsekwencji jego dalszy rozwój mowy.
- Wskazane jest częste opowiadanie dziecku bajek, czytanie, oglądanie wspólnie filmów i rozmawianie na ich temat.
- Nie należy zaniedbywać chorób uszu, gdyż nieleczone mogą powodować niedosłuch, a w następstwie dyslalię (zaburzenie mowy szeroko rozumiane).

- Jeśli dziecko ma nieprawidłową budowę narządów mowy (rozszczypty warg, podniebienia, wad zgryzu lub uzębienia), konieczne jest zapewnienie opieki lekarza specjalisty, ponieważ wady te są przyczyną zaburzeń mowy.
- Dziecka leworęcznego nie należy zmuszać do posługiwania się ręką prawą w okresie kształtowania się mowy. Naruszanie w tym okresie naturalnego rozwoju sprawności ruchowej, zaburza funkcjonowanie mechanizmu mowy. Prowadzi to często do zaburzeń mowy, a w szczególności do jąkania.

Jakie ćwiczenia służą wspomaganie rozwoju mowy?

Osiągnięcie prawidłowego stanu mowy uwarunkowane jest dobrym funkcjonowaniem narządu słuchu i aparatu mowy. One bowiem zapewniają prawidłowe rozumienie wypowiedzi słownych i ich tworzenie. Na stan mowy wpływa także sprawność intelektualna, przebyte doświadczenia oraz **wzory mowy dostarczane przez środowisko, w którym dziecko wzrasta.**

Proponuję następujące ćwiczenia wspomagające rozwój mowy:

- ćwiczenia słuchowe
 - z wykorzystaniem bodźców niewerbalnych (np. rozpo-znawanie głosów zwierząt, różnych dźwięków z otoczenia),
 - z wykorzystaniem dźwięków mowy, czyli ćwiczenia słuchu fonematycznego, których celem jest usprawnianie, utożsamianie i różnicowanie dźwięków mowy (podobnych np. p-b, t-d, k-g)
- ćwiczenia słuchu fonetycznego-wysłuchiwanie i różnicowanie akcentu, tempa, intonacji i czasu trwania głosek (iloczasu)
 - * ćwiczenia melodyki wypowiedzi (realizacja odpowiedniego akcentu, tempa, iloczasu i intonacji),
 - * ćwiczenia rozumienia wypowiedzi,
 - * ćwiczenia rozwijające słownictwo,
 - * ćwiczenia w budowaniu zdań,
 - * ćwiczenia oddechowe,
 - * ćwiczenia głosowe,
 - * ćwiczenia usprawniające narządy artykulacyjne: język, wargi, podniebienie i żuchwę,
 - * ćwiczenia artykulacyjne (ćwiczenia w utrwalaniu prawidłowej wymowy poszczególnych głosek).

Nie wszystkie ćwiczenia spośród wyżej wymienionych znajdują zastosowanie z zabawach Państwa z dzieckiem. Układ ćwiczeń, ich kolejność, zakres i nasilenie powinny być dobrane - jeżeli jest to możliwe - indywidualnie, w zależności od potrzeb określonych przez logopedę po wnikliwym badaniu mowy.

Zabawy i ćwiczenia logopedyczne dla najmłodszych (0-3).

Trochę teorii.

U małych dzieci wsparcie dla prawidłowej stymulacji i rozwoju narządów mowy niesie sama natura. Niezastąpionym ćwiczeniem jest np. ssanie piersi matki. Podczas tej przyjemnej dla dziecka czynności odbywa

się bezwiedne ćwiczenie języka, warg, policzków, podniebienia miękkiego i masowanie dziąseł. Ponadto dziecko uczy się prawidłowego połykania i oddychania nosem.

Uwaga!!!

Ssanie, połykanie, a następnie żucie stanowią podstawę dla prawidłowej wymowy.

Kontynuacją tych „ćwiczeń” jest później pojenie dziecka za pomocą naczynia z dziobkiem (czajniczek, kubeczek), picie przez rurkę.

W momencie kiedy pojawią się ząbki – pomocne dla usprawniania języka, masażu dziąseł i ćwiczeń w połykaniu jest chrupanie surowej marchewki, chleba ze skórką, samej skórki, jabłka wraz z „ubraniem”.

W początkowym etapie rozwoju dziecka ważna jest wiedza rodziców, że w kształtowaniu narządów mowy pomagają bardzo proste i przyjemne zabawy.

Np. ćwiczeniem war i policzków, oddychania i gospodarowania powietrzem są zabawy z rurką (słomką) i wodą.

Dla dobrej zabawy lepsza jest wysoka szklanka. Wody nalewamy do około $\frac{1}{4}$ wysokości i demonstrujemy ćwiczenia z rurką:

- utworzenie wgłębienia (dziurki),

- wytwarzanie bąbelków,
- „gotowanie wody”.

Dziecku wydajemy polecenie:

- włóż rurkę do szklanki, nie dotykając wody, staraj się dmuchnąć tak, aby w wodzie utworzyło się wgłębienie (dziurka);
- teraz zanurz lekko rurkę w wodzie i dmuchnij, leciutko, tak, aby utworzyły się bąbelki;
- teraz wodę zagotujemy, dmuchaj mocno!

Także dmuchanie na świeczkę, watę pozwala małemu dziecku ćwiczyć oddychanie, policzki i wargi. Młaskanie, cmokanie i parskanie należy do tej samej grupy ćwiczeń.

Proponowane ćwiczenia i polecenia:

- Pokaż jak pije kotek? Zwracamy uwagę, by język wysuwał się jak najdalej. Można też regulować częstotliwość ruchliwości języka. **Jeśli „kot” jest bardzo głodny, je szybko; jak mniej głodny – wolniej; najedzony – zupełnie wolno, ledwie „chlipie”.**
- Jak cmokasz, kiedy jesz pyszny cukierek?

Uwaga!!!

Przy tych zabawach ćwiczymy unoszenie języka do wałka dziąsłowego, co zaowocuje w przyszłości łatwiejszą artykulacją głosek: l, t, d, n, sz, ż, cz, dż, r.

Ćwiczenia warg, policzków i oddechu:

- Jak parskasz i prychasz w kąpielii?
- Jak parska konik?
- Pokaż, jaki ryjek ma świnka? Mocno wyciągamy wargi do przodu, rozchylając lekko ich brzegi.
- Pokaż, jaką buzię ma wielbłąd? (**Zrób buzię wielbłąda**). Zakładamy górną wargę na dolną.
- Pokaż, jak wygląda buzia małpki? (**Zrób buzię małpki**). Teraz zakładamy dolną wargę na górną.

W celu usprawnienia podniebienia miękkiego wykonujemy następujące ćwiczenia:

- Zakaszlaj jak dziadziuś.
- Pokaż, jak chrapie tata?
- Pokaż, jak płuczesz gardło?

Taka gimnastyka poprzedza właściwe ćwiczenia artykulacyjne, które zazwyczaj rozpoczynają usprawnianie narządów mowy. W tym wydaniu biuletynu to już wszystko!

Dla odprężenia możemy zrobić ćwiczenie żuchwy:

- Jak ziewa hipopotam?

Kolejny numer Biuletynu Logopedycznego, po wakacjach, rozpoczniemy od zabaw i ćwiczeń dla przedszkolaków (3-6).

Wakacje tuż, tuż! Życzymy bezpiecznych, ciepłych i owocnych w pozytywne wrażenia wolnych dni.

Do zobaczenia po wakacjach!

Opracowała: **Małgorzata Jasiewicz-Jakubowska**

Bibliografia: Emiluta-Rozya D., Wspomaganie rozwoju mowy dziecka w wieku przedszkolnym, Warszawa 2004,
Kozłowska K., Zabawy logopedyczne i łatwe ćwiczenia, Kielce 2005